

влекающий компонент физических упражнений (от навязчивых, негативных мыслей) и социальная коммуникация в процессе физических упражнений, особенно в игровых формах физической нагрузки.

Наиболее широко применяются физические упражнения для лечения депрессии. Так, современные исследования показали как минимум сопоставимую эффективность терапии физической нагрузкой по сравнению со стандартной терапией антидепрессантами, а также по сравнению с когнитивно-поведенческой психотерапией.

Чаще всего для профилактики и лечения психических расстройств использовались аэробные нагрузки (кардиотренировки) – физические упражнения низкой и средней интенсивности, при которых задействовано множество мышц и кислород используется как основной источник энергии для поддержания мышечной активности, например ходьба, бег, плавание. Реже использовались анаэробные нагрузки – упражнения, направленные на улучшение отдельных компонентов физического состояния (координация, баланс, скорость, сила и др.), комбинированные нагрузки. Многие элементы таких тренировок заимствуются из йоги, гимнастики тайцзицюань (тайчи), танцев. В программах терапии депрессии использовались различные физические упражнения и их комбинации: нагрузки на тредмиле, велотренажере, эллиптическом тренажере, традиционные игры, воркаут, танцы, «скандинавская ходьба», быстрая ходьба, бег, упражнения на растяжку. Следует подчеркнуть, что попытки повысить физическую активность депрессивных пациентов посредством дачи подробных рекомендаций о надлежащем уровне физической активности и последующих частых напоминаниях необходимости этого, будучи оставленными на откуп пациента, без внешней организующей помощи, не привели к положительному эффекту (М. Челдер, 2017). Соответственно психопрофилактический эффект физических упражнений может быть связан, скорее, с взаимодействием нескольких нейробиологических и психологических механизмов.

Таким образом, использование регулярных дозированных физических упражнений, в том числе и в системе служебной подготовки сотрудников ОВД, может выступить эффективным средством профилактики развития психических расстройств.

УДК 32.001

А.М. Сувалаў

СУПРАЦЬДЗЕЯННЕ Ў АДУКАЦЫЙНЫМ ПРАЦЭСЕ ПРАПАГАНДЗЕ ФАШЫЗМУ, ЭКСТРЭМІЗМУ І НАЦЫЯНАЛІЗМУ

Сучаснасць характарызуецца высокай ступенню ўзаемасувязі паміж краінамі свету. Працэсы, якія працякаюць у нашых бліжэйшых і аддаленых суседзях, аказваюць усе большае ўздзеянне на розныя бакі развіцця беларускага грамадства. У гэтай сувязі нельга ігнараваць і не звяртаць увагі на рост папулярнасці радыкальных групавак і іх ідэалогій у параўнанні з мінулымі дзесяцігоддзямі. Сённяшні час патрабуе правядзення мэтанакіраванай і планавай работы з маладым пакаленнем па фарміраванню цвёрдых устаноў на непрыняцце ідэй фашызму, экстрэмізму і нацыяналізму, выпрацоўкі ў яго актыўнай пазіцыі ў сітуацыях, калі неабходна даваць адпор іх негатыўным праявам.

Адукацыйны працэс, нягледзячы на значную аптымізацыю сацыяльна-гуманітарнага цыкла (скарачэнне гадзін на аўдыторную нагрузку), павінен адпавядаць патрабаванням часу. У кантэксце разглядаемай праблемы выкладчыкі павінны падводзіць навучэнцаў да ўсведамлення актуальнасці супрацьдзеяння з боку сучаснага грамадства, як сусветнага, так і беларускага, праявам такіх негатыўных з'яў сучаснасці, як фашызм, экстрэмізм і нацыяналізм. Адносна нядаўна надзейным гарантам неўспрыняцця беларускім грамадствам указаных ідэалогій з'яўлялася старэйшае пакаленне, якое было непасрэдным удзельнікам барацьбы з карычневай чумой ХХ ст. Яно магло праз мікрагісторыю пэўнай сям'і, роду наглядна і даступна паказаць усе рэальныя наступствы рэалізацыі на практыцы ідэалогій фашызму і нацыяналізму. Беларусь, якая ў гады Другой сусветнай вайны ў найбольшай ступені пацярпела ад германскага нацыянал-сацыялізму, страціўшы кожнага трэцяга свайго жыхара, працягла час была надзейна абаронена ад магчымасці праяўлення падобных ідэалогій на сваёй тэрыторыі. Але прайшоў час, і фактычна ўжо не засталася сведкаў тых падзей. Няма ўжо непасрэднай сувязі паміж сучасным маладым пакаленнем і тымі, хто ўспрымаецца сённяшнімі юнакамі і дзяўчатамі як блізкі і родны чалавек. Інакш кажучы, для маладога пакалення грамадзян Беларусі Другая сусветная вайна пачынае мала адрознівацца ад Першай сусветнай вайны ці вайны 1904–1905 гг. і г. д. Асаблівасцю сучаснага перыяду выступае і тое, што свой выхаваўчы аспект страчвае навуковая і мастацкая літаратура, айчыны кінематограф і іншыя сродкі ўздзеяння.

Вынікам абазначаных працэсаў становяцца праявы ідэалогіі фашызму ў выглядзе пашырэння сярод часткі грамадства «моды» на нацыянал-сацыялістычную сімволіку германскага фашызму часоў Другой сусветнай вайны, з'яўленне групавак нацыяналістычнага характару (кшталту РНЕ – «Русского национального единства») або груп ультралевага анархісцкага накіраванасці.

Паколькі існаваўшыя раней механізмы супрацьдзеяння прапагандзе фашызму, экстрэмізму і нацыяналізму не выконваюць у неабходнай меры свае задачы, паўстае неабходнасць іх карэкціроўкі, а таксама выпрацоўкі новых метадаў і метадык барацьбы за маладое пакаленне.

На наш погляд, мэтазгодна выкарыстоўваць тыя рэсурсы, якія ёсць на сённяшні момант. Перш за ўсё гэта тэарэтычная падрыхтоўка маладога пакалення. Гэты рэсурс можа быць рэалізаваны праз дакладнае давядзенне да навучэнцаў паняццяў (дэфініцый) «фашызм», «экстрэмізм» і «нацыяналізм», замацаванне ведаў праз паказ сутнаснай розніцы паміж дадзенымі дэфініцыямі і паняццямі «інтэрнацыяналізм», «патрыятызм» і інш. (у залежнасці ад кантэксту разглядаемага па тэме матэрыялу, узроўню падрыхтоўкі групы і ступені гатоўнасці навучэнцаў да глыбіні пагружэння ў прапануемую тэматыку).

У якасці прыватнай методыкі супрацьдзеяння прапагандзе фашызму, экстрэмізму і нацыяналізму можа быць выкарыстана дэманстрацыя матэрыялаў Нюрнбергскага працэсу па абвінавачванню ваенных злачынцаў германскага нацыяналізацыялізму або кіна- і фотаматэрыялаў канцэнтрацыйных лагераў смерці, расстрэлаў мірных жыхароў, спальвання вёсак і іншых злачынстваў прыхільнікаў ідэалогіі фашызму, экстрэмізму і нацыяналізму перыяду Другой сусветнай вайны. Важнымі пры гэтым з’яўляюцца прывязка, па магчымасці, дэманструемых матэрыялаў да Беларусі (для ўзмацнення эмацыянальнага ўздзеяння), адбор матэрыялаў, якія ў найбольшай ступені могуць паўздзейнічаць на аўдыторыю: максімальна рэалістычны паказ злачынстваў супраць безабаронных дзяцей і жанчын, паказ трагедыі асобнага чалавека, або сям’і (тыповая памылка – імкненне паказаць маштаб трагедыі праз сухую статыстыку, якая мала ўдзейнічае на эмацыянальную сферу навучэнца). Замацаванне можа прадугледжваць самастойную падрыхтоўку навучэнцамі пэўнага матэрыялу па некаторых аспектах, звязаных з праблемай фашызму, экстрэмізму і нацыяналізму. Гэта могуць быць гістарычныя матэрыялы (у тым ліку і з мікрагісторыі пэўнай сям’і ці роду) або тэарэтычныя разважанні па праблеме адрозненняў паміж паняццямі «фашызм», «экстрэмізм» і «нацыяналізм» і паняццямі «інтэрнацыяналізм», «патрыятызм». У варыянце падобнага замацавання асабліва важна даць магчымасць навучэнцу самастойна вызначыцца з тым аспектам, па якім ён будзе праводзіць работу. Гэта дазволіць у максімальна магчымым варыянце замацаваць уласную светапоглядную пазіцыю маладога чалавека ў дачыненні да сучасных фашыстаў, экстрэмістаў і нацыяналістаў.

Такім чынам, супрацьдзеянне прапагандзе фашызму, экстрэмізму і нацыяналізму ў адукацыйным працэсе ўключае ў сябе тэарэтычны і практычны аспекты. Тэарэтычны аспект – тлумачэнне, засваенне і замацаванне ў памяці і свядомасці навучэнцаў паняццяў «фашызм», «экстрэмізм» і «нацыяналізм» у іх сутнасных адрозненняў ад паняццяў «інтэрнацыяналізм», «патрыятызм». Практычны аспект можа быць рэалізаваны праз выкананне навучэнцамі творчых заданняў адпаведнай тэматыкі кшталту напісання эсе або рэфератаў на тэмы «Чаму фашызм складае пагрозу для ўнутранай палітыкі Рэспублікі Беларусь», «Што складае розніцу паміж патрыятызмам і нацыяналізмам», «Формы і метады сучаснага экстрэмізму ў Беларусі» і інш.

УДК 351.74:32.001

М.Ю. Узгорак

АКТУАЛЬНЫЕ ВНУТРЕННИЕ РИСКИ В ИДЕОЛОГИЧЕСКОЙ СФЕРЕ ОРГАНОВ ВНУТРЕННИХ ДЕЛ

Правоохранительные органы в целом и ОВД в частности представляют собой многофункциональную, сложную систему, которая эволюционирует вместе с социумом. Сегодня в социальной структуре общества, индивидуальной психологии, ценностных ориентациях различных социальных групп белорусов наблюдаются существенные изменения. Они отличаются не только положительной, но и отрицательной направленностью, что влияет на динамику преступности, отношения граждан и правоохранительных органов, создает благоприятные условия для появления идеологических дисфункций в развитии ОВД и их сотрудников.

В последнее время все активнее проявляется интерес к проблеме выявления различных рисков в управленческой деятельности на ранних этапах их возникновения. Безусловно, данная проблема касается и деятельности органов внутренних дел, непосредственно связанной с защитой прав, свобод и законных интересов граждан.

Анализ общих положений Концепции национальной безопасности Республики Беларусь и сложившейся практики позволяет выделить две группы источников угроз в идеологической сфере – внешние и внутренние. И если первая группа источников угроз имеет объективную, в наименьшей степени зависящую от активности идеологических аппаратов органов внутренних дел природу, то внутренние источники угроз доступны прямому противодействию.

К основным внутренним рискам в идеологической сфере ОВД относятся

низкая скоординированность действий идеологических аппаратов в информационном обеспечении деятельности органов внутренних дел. Неполнота, несвоевременность, взаимная противоречивость предоставляемой информации от разных источников в значительной степени снижают ее ценность для целевой аудитории. Для достижения желаемого уровня информационного обеспечения последовательно оптимизируется применяемый сегодня тип взаимодействия между идеологическими аппаратами и пресс-службами органов и подразделений внутренних дел.

Серьезным риском является недостаточность масштабов и качества внедрения в практику работы идеологических аппаратов мероприятий пропагандистского характера и освещения их в средствах массовой информации.

В условиях постиндустриального общества СМИ должны выступать в качестве связующего звена между ОВД и населением, являясь дополнительным источником информации для проведения оперативных мероприятий, получения содействия, а также средством формирования установок и стереотипов общества, повышения престижа деятельности правоохранительных органов.

В свою очередь, в органах внутренних дел вырос интерес к сведениям, полученным в ходе журналистского расследования, о фактах нарушения закона, действиях, содержащих признаки преступления, нарушении прав и свобод граждан, интересах государства.

К внутренним рискам относится и негативный образ сотрудников ОВД, сложившийся в обществе в результате различных факторов, в том числе вследствие недостаточно продуктивного взаимодействия ОВД со средствами массовой информации.

Характер взаимоотношений между правоохранительными органами и населением в определенной степени является индикатором социально-политической ситуации в стране и регионах. Немаловажный фактор – степень доверия к сотруднику органов внутренних дел как один из показателей работы правоохранительной системы в целом. Доверяя сотруднику ОВД как представителю государства, наделенному конкретными властными полномочиями, люди с доверием относятся и к органам